

Rychlý útlum uhelných elektráren neohrozí bezpečnost dodávek. Nouzová možnost dočasné záchrany elektráren musí mít přísné mantinely.

13.6.2024 - Jiří Koželouh, Jaroslav Bican, Lukáš Hrábek, Eva Pernicová | Hnutí DUHA

Rychlý útlum uhelných elektráren neohrozí bezpečnost dodávek. Nouzová možnost dočasné záchrany elektráren musí mít přísné mantinely.

Vláda včera jednala o zakotvení možnosti nouzové záchrany uhelných elektráren, které mohou být v příštích letech uzavřeny, neboť nebudou schopny konkurovat levnějším zdrojům elektřiny na českém a evropském trhu. Ustanovení chce vláda včlenit do aktuální novely energetického zákona (Lex OZE 3). Na tiskové konferenci po jednání vlády to včera večer oznámil ministr průmyslu a obchodu Jozef Síkela. Ministr zdůraznil, že potřeba spuštění takového mechanismu je nepravděpodobná. Do energetického zákona navrhuje také ustanovení na urychlení výstavby neuhelných zdrojů [1].

Ministr Síkela uvedl, že i při “superkritickém” scénáři, který obsahuje souběh několika velmi nepravděpodobných událostí (rychlé ukončení provozu všech uhelných zdrojů elektřiny do roku 2027 a tepla do 2030, omezení výroby z jádra a pomalejší rozvoj obnovitelných zdrojů) zůstane zachována bezpečnost dodávek elektřiny a tepla. Realistický scénář podle ministra přitom počítá s postupným útlumem uhlí do roku 2030 [1].

Hnutí DUHA a Greenpeace v reakci na oznámení ministra Síkely upozorňují, že podpora uhelných elektráren nedává ekonomicky [2] ani technicky [3] smysl a byla by v rozporu s evropským právem [4]. Ty nejméně efektivní elektrárny - jako Počerady či Chvaletice - vůbec nepotřebujeme, neboť jejich výroba tvoří jen část vývozu elektřiny [5]. I další elektrárny ovšem vytlačuje levnější dovoz elektřiny [6]. Naopak efektivnější teplárny budou pokračovat ve spalování uhlí, dokud do roku 2030 neprojdou transformací na jiná paliva a technologie, díky čemuž mohou dodávky elektřiny zvýšit. Nouzová možnost udržení výroby uhlé elektřiny - což samozřejmě znamená dotování ztrátového provozu - proto musí mít podle ekologických organizací přísné mantinely, například časové omezení do roku 2028 či 2030. A energetický zákon by měl obsahovat i jasný zákaz spalování uhlí od roku 2033. S tímto datem počítá jak programové prohlášení vlády, tak návrh Státní energetické koncepce ČR. Proto také není důvod čekat až na ministrem Síkelou zmíněný Lex Plyn, kde chce ministr pro konec spalování uhlí rok 2033 zakotvit.

Jiří Koželouh, vedoucí energetického programu Hnutí DUHA, říká:

“Oceňuji, jak ministr Síkela racionálně popsal, že i při rychlém odstavování uhelných elektráren nebudou ohroženy dodávky elektřiny a tepla. Jejich dočasná nouzová záchrana musí tedy mít jasné mantinely, například časové omezení do roku 2028 či 2030. Zákon by také měl konečně uktovit zákaz spalování uhlí od roku 2033, aby vnesl do energetiky nutnou jistotu a jasnou motivaci k realizaci všech nutných řešení pro odklon od uhlí, zejména rychlé výstavby obnovitelných zdrojů a rozvoje akumulace, úspor a chytrého řízení spotřeby.”

Jaroslav Bican, vedoucí energetické kampaně Greenpeace ČR, říká:

“Příslib jasného legislativního zakotvení roku 2033 jako termínu, do kterého se v České republice přestane spalovat uhlí, jednoznačně vítáme. Dosavadní závazek obsažený v programovém prohlášení současné vlády i připravovaných strategických dokumentech byl nedostatečný, jak se ukázalo i na záměru Severočeských dolů prodloužit těžbu na dole Bílina i po roce 2035. Samotná finanční podpora uhelných elektráren pak nedává smysl a ve výsledku může oddálit energetickou transformaci, která je nevyhnutelná a kterou nutně potřebujeme.”

Kontakty:

Jiří Koželouh, vedoucí energetického programu Hnutí DUHA,
e-mail: jiri.kozelouh@hnutiduha.cz, tel.: 723 559 495

Jaroslav Bican, vedoucí energetické kampaně Greenpeace ČR,

e-mail: jaroslav.bican@greenpeace.org, tel.: 773 721 237

Lukáš Hrábek, tiskový mluvčí Greenpeace ČR,

e-mail: lukas.hrabek@greenpeace.org, tel.: 603 443 140

Eva Pernicová, tisková mluvčí Hnutí DUHA,

e-mail: eva.pernicova@hnutiduha.cz, tel.: 734 770 020

Poznámky pro editory a editorky:

[1]

<https://www.mpo.gov.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/ministr-sikela-informoval-vladu-o-opatrenich-pro-zajisteni-bezpecnosti-dodavek-i-pro-pripad-rychleho-utlumu-uhelnych-zdroju--281554/>

[2] Podpora provozu uhelných elektráren by byla neúměrně drahá, neboť provoz konkrétní elektrárny stojí na trvalém provozu konkrétního hnědouhelného velkolomu, který má velké fixní náklady (čerpání vody, údržba nestabilního prostředí, atd.). Hnědé uhlí (na rozdíl od černého nebo plynu) nelze dovážet, nevyplatí se to kvůli nízké energetické intenzitě suroviny. Udržování uhelné elektrárny v záloze vyžaduje náklady na stovky zaměstnanců, oproti desítkám v případě plynové.

[3] Podpora uhelných elektráren je v rozporu s evropským právem. Je zakázána podpora narušující hospodářskou soutěž (čl. 107 Smlouvy o fungování EU). Nařízení 2019/943 o vnitřním trhu s elektřinou v čl. 20 nastavuje pravidla zajištění zdrojové přiměřenosti, která musí zachovávat tržní principy a směřovat k větší integraci evropského trhu. Článek 22 pak stanovuje limit produkce pro elektrárny, které mohou získat podporu, na 550 g CO₂ na kWh elektřiny, což uhelné elektrárny nemohou splnit.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32019R0943>

[4] Uhlé elektrárny nejsou dobrý záložní zdroj, start vypnuté elektrárny trvá dny. Nemohou tedy nabídnout tak rychlé služby pro balancování elektroenergetické soustavy jako plynové elektrárny a teplárny či bateriová úložiště a agregátoři flexibility.

[5]

<https://hnutiduha.cz/aktualne/analyza-podrobnych-dat-odstaveni-uhelnych-elektraren-pocerady-chval-etice-nedostatek>

[6] Dovoz elektřiny nenastane kvůli odstavení uhelných elektráren, je to naopak. Výroba z uhlí bude vytlačována z trhu levnější elektřinou ze zahraničí, a to povede k uzavírání domácích uhelných zdrojů. Společný trh s elektřinou tlačí dolů ceny elektřiny bez ohledu na pomalý postup transformace energetiky v Česku. Podpora pro uhelné elektrárny by znamenala, že budou zvýhodňovány oproti

levnějším zdrojům elektřiny a podporu zaplatí spotřebitelé elektřiny.

<https://hnutiduha.cz/aktualne/rychly-utlum-uhelnych-elektren-neohrozi-bezpecnost-dodavek-nouzo-va-moznost-docasne>